

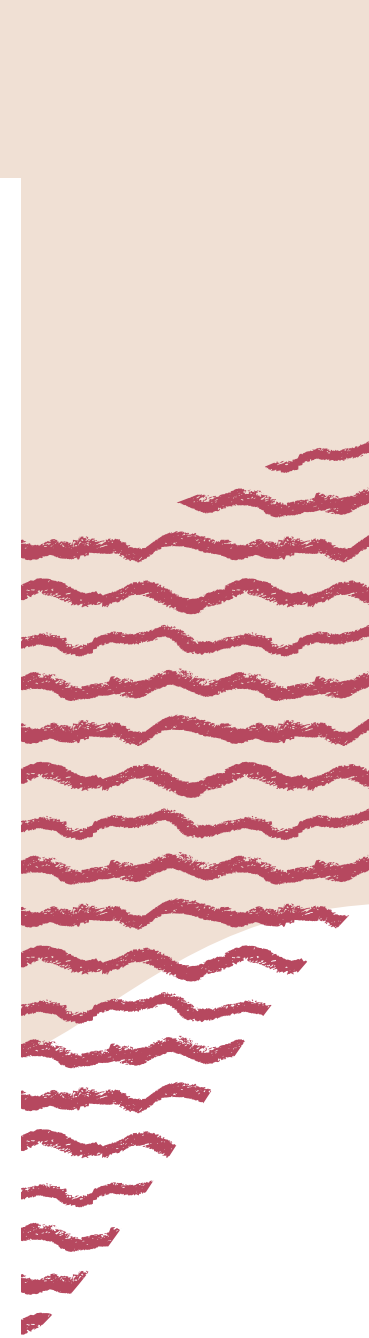
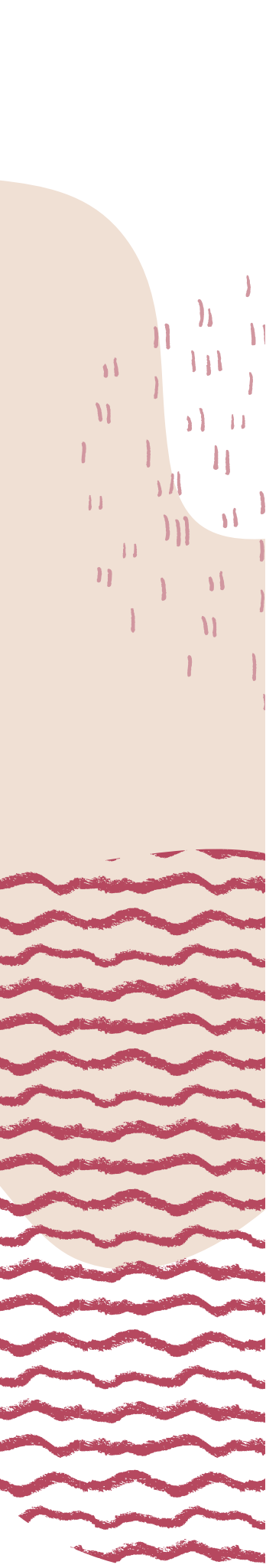
muze

— alnia —

— ki

MUZEUM
PANA
TADEUSZA
OSSOLINEUM

Muzeum Pana Tadeusza od 2017 roku realizuje akcję społeczną **#muzealniaki – muzeum nie tylko dla dużych**. Poprzez działania w ramach akcji pracownicy instytucji kultury pokazują, że na interakcję z kulturą nigdy nie jest za wcześnie, a wizyta w muzeum, bibliotece, galerii sztuki czy domu kultury może być ciekawą ofertą także dla rodziców z najmłodszymi dziećmi. Początkowo akcja skierowana była właśnie do rodziców z małymi dziećmi korzystających indywidualnie z oferty instytucji kultury. Z czasem jednak uznaliśmy, że drugim, bardzo ważnym odbiorcą są przedszkolaki, które wchodzą w świat kultury w grupie, z nauczycielem, który jest ich przewodnikiem. Dla wielu instytucji kultury ta właśnie grupa odbiorców jest jedną z najważniejszych i najbardziej wymagających, a jednocześnie stanowi pasjonujące wyzwanie zawodowe.

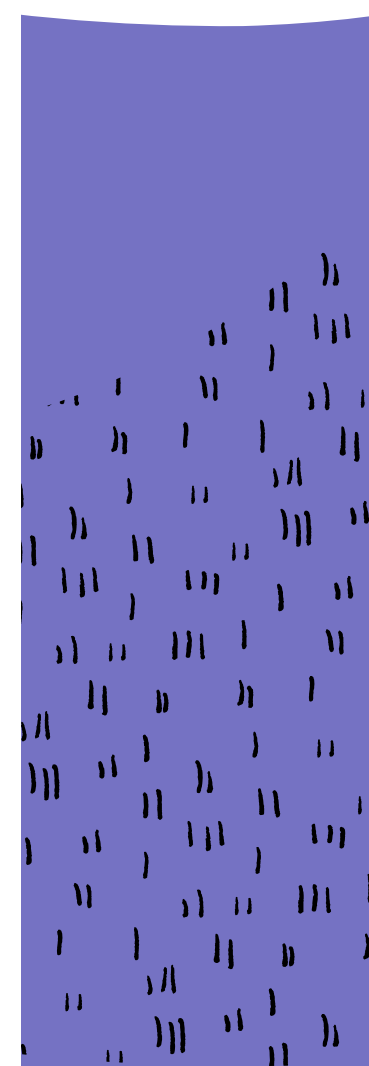
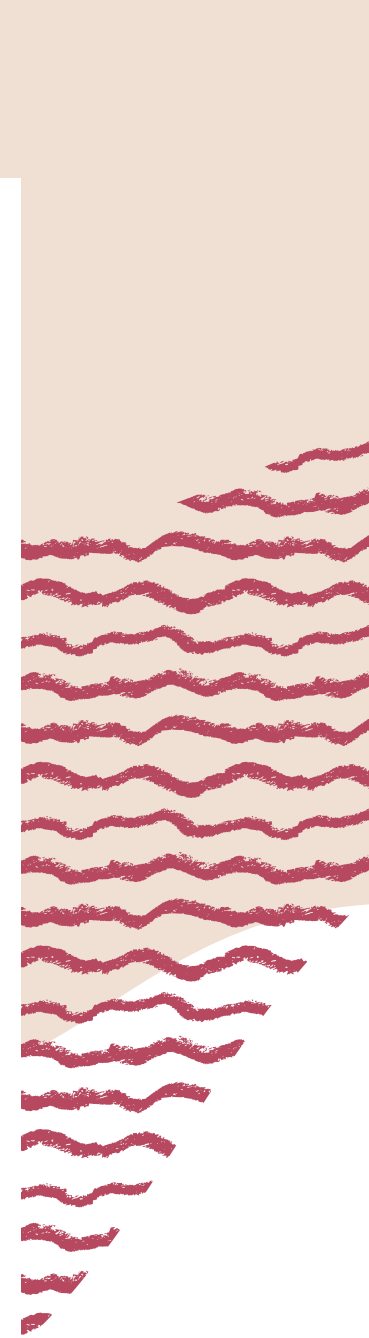
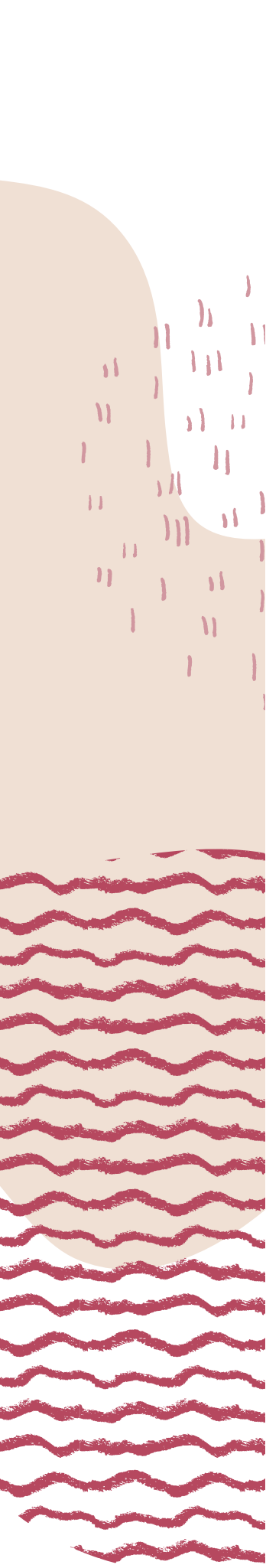
Niniejsza publikacja szkoleniowa jest interdyscyplinarnym wsparciem merytorycznym dla osób już pracujących z dziećmi przedszkolnymi, a także tych, które chcą taką współpracę rozpocząć. Jest to głos osób na co dzień pracujących z dziećmi przedszkolnymi: psychologa psychoterapeuty, pedagogów, edukatorów muzealnych. Stanowi kompendium wiedzy i doświadczeń mogących stać się źródłem inspiracji w codziennej pracy. Teksty publikujemy w chwili, kiedy sytuacja związana z realizacją oferty dla dzieci przedszkolnych w instytucjach kultury jest niezwykle trudna.

Mamy jednak nadzieję, że zdobyta teraz wiedza stanie się bazą do tworzenia oferty dla dzieci przedszkolnych zarówno w czasie pandemii, jak i zupełnie nowej oferty realizowanej w przyszłości, już bez obostrzeń sanitarnych.

Teksty zamieszczone w niniejszej publikacji podejmują problemy poruszane podczas szkolenia online **#muzealniaki. Szkolenie dla kadr instytucji kultury. Przedszkolaki**, które odbyło się w dniach 22 i 30 października oraz 6 i 13 listopada 2020 w Muzeum Pana Tadeusza.

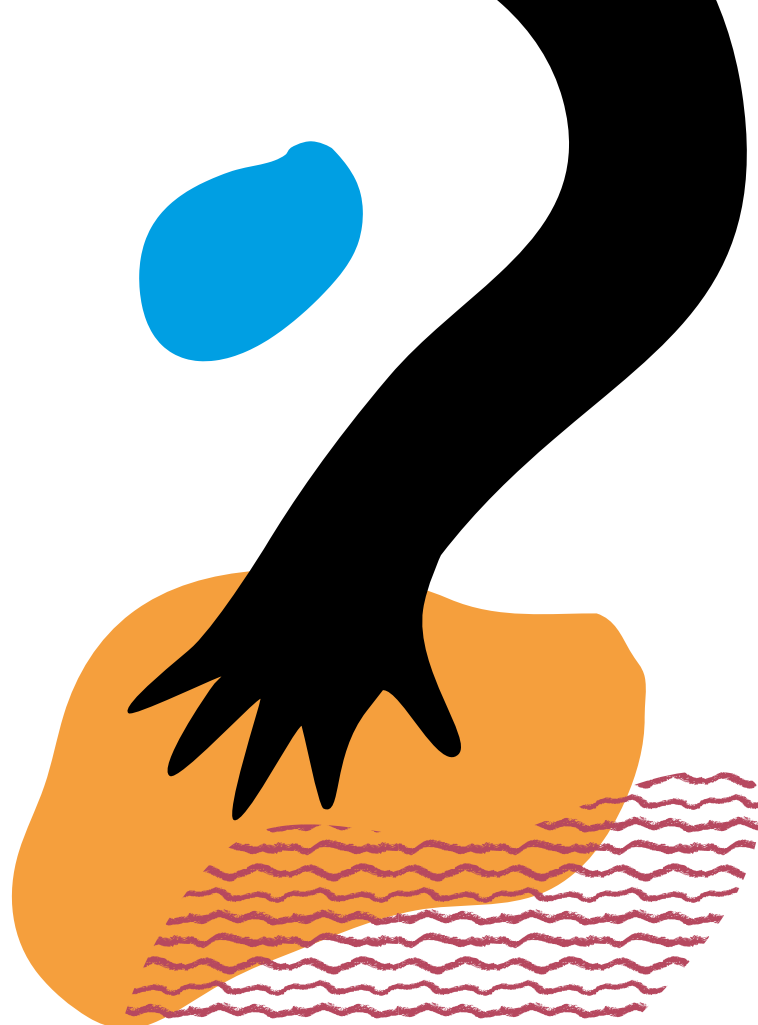
MAGDALENA MUSIAŁ

Kierowniczka Działu Edukacji Muzeum Pana Tadeusza, historyczka sztuki i edukatorka muzealna. Autorka sześciu przewodników dla dzieci po muzealnych wystawach. Z Muzeum Pana Tadeusza związana od początku jego powstania. Koordynatorka szkoleń dla kadr instytucji kultury w ramach akcji **#muzealniaki**.

JUDYTA JUSZCZYK

Możliwości i trudności — przedszkolak w miejscu kultury

Specjaliści od rozwoju dzieci zgodnie twierdzą, że powinno się wspierać i rozwijać ich zainteresowania już od najmłodszych lat, ponieważ to, co zasiejemy w młodych umysłach, przyniesie plony w przyszłości.

Na początek warto doprecyzować, czym dla małego dziecka jest miejsce, w którym spotyka się z kulturą i sztuką. Zdecydowanie jest to przestrzeń, w której brzdąc doświadczy bogatego źródła bodźców oraz nie tylko po prostu spędzi czas, ale i wiele się nauczy. Będzie miał okazję zdobyć wiedzę niezbędną w przedszkolu, a później w szkole. Nauczy się, jak rozpoznawać i łączyć ze sobą kolory, jak przedstawić daną porę roku, pozna znaczenie pozornie trudnych słów, poczuje rytm niezbędny przy nauce sylabizowania, a później czytania. Wizyta w miejscu kultury to również podróż w przeszłość, źródło wiedzy na temat artystów, historii, epok, możliwość poszerzenia horyzontów myślenia dziecka – otwiera na nowe, pokazuje szerszą perspektywę, jak jest gdzieś indziej, jak mają inni. W trakcie zajęć dla dzieci przedszkolnych warto włączać elementy pracy własnej, chwil, w których będą mogły same coś stworzyć, a zobaczenie efektów samodzielnej pracy da im prawdziwą satysfakcję i poczucie sprawczości, w efekcie przyczyniając się do rozwoju poczucia własnej wartości.

Zapraszając przedszkolaka do odwiedzenia galerii sztuki, biblioteki, muzeum czy filharmonii, warto wziąć pod uwagę jego możliwości poznawcze. **Zacznijmy od koncentracji uwagi.** Dzięki uważnej obserwacji dzieci dostrzegają szczegóły w obrazie, paletę barw użytych przez artystę, czy dźwięki wykorzystane przez muzyka. Słuchając i obserwując, dzieci zapamiętują więcej informacji, czy też rozumieją to, co chcemy im przekazać. Bez skupienia uwagi pojawia się u dziecka trudność z zapamiętaniem, czy też doprowadzeniem działań do końca.

Jak długo dzieci utrzymują koncentrację?

Warto pamiętać, że trzylatki potrafią skupić się 5–10 minut. Maluchy w tym wieku często potrzebują naszego wsparcia, by dokończyć podejmowaną czynność, np. dorosły może ponownie skierować uwagę dziecka na zadanie przez powiedzenie mu, co ma w danej chwili zrobić. Pomiędzy trzecim a czwartym rokiem życia dziecko na tym, co je interesuje, skupi się 15–20 minut. Natomiast uwagę w trakcie zajęć potrafi utrzymać około 10 minut. Przedszkolaki pomiędzy czwartym a piątym rokiem życia wytrwają 15–20 minut, a pięcio i sześciolatki nawet 40 minut, przy czym tylko 20 minut na typowych zajęciach dydaktycznych, siedząc i słuchając. Ważną kwestią jest fakt, że między trzecim a szóstym rokiem życia dzieci „głuchną”, gdy mocno się na czymś koncentrują. Jest to zupełnie naturalne – mają wówczas trudność z odbiorem bodźców słuchowych i wzrokowych nienależących bezpośrednio do wykonywanej czynności. Delikatne dotknięcie dziecka w ramię lub kucnięcie do poziomu jego wzroku powinno przywołać je z powrotem do rzeczywistości. Ważne, by mieć świadomość, że każde dziecko jest inne. Są „żywe iskielki”, które lubią biegać, i marzyciele zastygający podczas wiązania sznurowadła, by wyobrazić sobie jakąś historię. Na różnice w zdolnościach utrzymania uwagi mają wpływ wrodzone predyspozycje i doświadczenia dziecka, a także styl wychowawczy rodziców. Na umiejętność koncentrowania się wpływa również sprawność zmysłów. Niedosłuch, zaburzenia wzroku, trudności ruchowe utrudniają dziecku koncentrację uwagi. Warto więc wziąć tę kwestię pod uwagę, prowadząc zajęcia.

Jak zatem przedłużyć czas koncentracji dziecka, by pokazać mu jak najwięcej i utrzymać wysoki poziom satysfakcji obu stron z przeprowadzonych zajęć? W przypadku wszystkich przedszkolaków, a zwłaszcza tych do trzeciego roku życia, zajęcia ruchowe mogą zająć ich uwagę na bardzo długo. Gdy w trakcie zajęć dzieci zaczynają się wiercić, rozmawiać, warto przejść z nimi do kolejnego eksponatu, zadania. Krótkie rozruszanie się odświeży ich możliwość koncentracji. Czasem można włączyć element drobnej zabawy, np. dodając wierszyk: „ręce w górę, ręce w bok, hop do góry no i skok”. W takiej sytuacji dzieci z pewnością będą zaskoczone, a może i zachwycone taką krótką aktywnością fizyczną. Czas koncentracji z pewnością wydłuży ograniczenie ilości oglądanego materiału. Z całą pewnością możliwość posmakowania, powąchania, dotknięcia, czyli bezpośredniego doświadczenia sytuacji, również wpłynie na skupienie uwagi. Uprzedzanie o przebiegu zajęć, a także atmosfera zagadek i tajemnicy, również są znakomitym sposobem na wydłużanie czasu koncentracji każdego przedszkolaka. Jednak zbyt długie koncentrowanie się wywołuje u dzieci płaczliwość, rozdrażnienie, senność i trudność z rozmową. Dlatego w tym przypadku sprawdzi się zasada: lepszy niedosyt niż przesyt. Lepszym rozwiązaniem jest kilkukrotne zwiedzenie danego miejsca lub obiektu niż zniechęcenie malucha do kolejnych odwiedzin poprzez przebudźcowanie go.

Prowadząc zajęcia z edukacji kulturalnej dla przedszkolaków, warto pamiętać, że nie chodzi o to, by w efekcie brzdąc zakochał się w twórczości Matejki, Chopina czy Mickiewicza, ale o to, by nauczył się myśleć w twórczy sposób i patrzeć kreatywnie. Wizyta w instytucji kultury powinna być dla dziecka inspiracją do dalszych poszukiwań.

JUDYTA JUSZCZYK

Psycholożka i psychoterapeutka pracująca na co dzień z dziećmi i ich rodzicami w przedszkolu integracyjnym oraz w Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej. Prowadzi również prywatną praktykę, gdzie zajmuje się głównie pracą z dziećmi z szerokim spektrum zaburzeń rozwoju, osobowości, a także zachowania i emocji.

ANNA NOWAK-LUDZIEJEWSKA

„Każdego człowieka na tym świecie uksztaltowało dziecko, którym kiedyś był”.

Dzieci Montessori w świecie kultury

Jeśli zastanawiamy się nad pytaniem „w jaki sposób dzieci uczestniczą w kulturze w klasie Montessori?”, musimy najpierw wyjaśnić, jak rozumiana jest kultura w pedagogice Marii Montessori. Jest to wszystko, czym żyje człowiek – jego otoczenie, historia, tradycja. Maria Montessori, pierwsza lekarka we Włoszech, rozumiała kulturę podobnie do antropologów kulturowych. Dlatego też ważne jest nie tylko to, czego dziecko doświadcza, ale również jego otoczenie. Jak sama pisała: „Dziecko, które naprawdę pokochało swoje otoczenie i wszystkie żyjące stworzenia, które odkryło radość i entuzjazm w pracy, daje nam powód, by mieć nadzieję... nadzieję na pokój w przyszłości”.

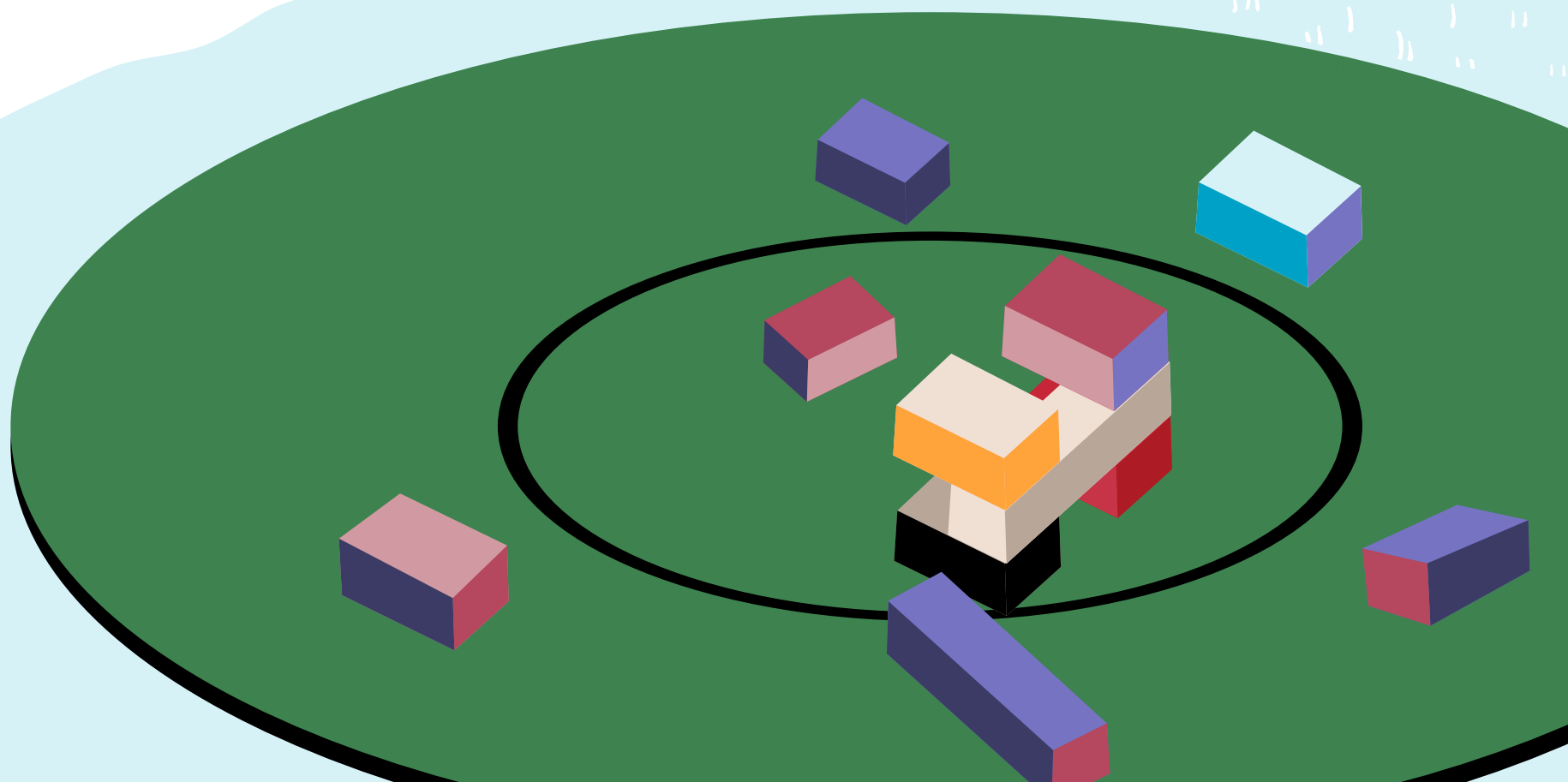
Jak wygląda otoczenie, czyli klasa w przedszkolu Montessori? Wyobraź sobie przestrzeń z jasną podłogą, białe ściany, duże okna z bawełnianymi firankami. W prawym kącie stoi fotel, a przy nim mały stolik z koronkową serwetką i lampką nocną. Z drugiej strony niska półka z kilkoma książkami zawierającymi piękne ilustracje. Dalej widać duży okrągły dywan

w jednolitym kolorze, na którym może usiąść dwadzieścioro czworo dzieci w wieku od 2,5 do 5 lat. Dalej widać drewniane półki, które nie są wyższe od dzieci. Na półkach rozstawione są pomoce naukowe, a nie zabawki, najczęściej drewniane. Obok nich zalaminowane karty ze zdjęciami w poszczególnych kategoriach np. rymy, wielkie koty lub części liścia. Wszystkie te pomoce są uporządkowane według kategorii. Dzięki temu widoczne są „kąciki” tematyczne: matematyczny, sensoryczny, życia codziennego, językowy (z pisaniem i czytaniem), przyrodniczy i kulturalny. Między półkami ustawione są stoliki – pojedyncze lub dla czterech osób. Pełnego obrazu dopełniają obrazy zawieszone na ścianach na wysokości oczu dziecka, kwiaty w donicach i świeże kwiaty w wazonach. Na zabezpieczonej podłodze w kącie sali stoi sztaluga malarzka, na której dzieci mogą malować swoje prace.

Dzieci podchodzą do półek i wybierają pomoc, z którą będą pracowały na wcześniej rozłożonym dywanie lub przy stoliku. Działania dzieci nazywamy pracą, aby nadać im wartość. Już od dłuższego czasu wiadomo, że dzieci uczą się poprzez zabawę. Maria Montessori w swojej mądrości podkreślała ten fakt, nazywając zabawę pracą. Nauczyciele i rodzice, którzy wychowują swoje dzieci w pedagogice Montessori, używają tego słowa do dziś z podobnego powodu.

Dzieci mogą samodzielnie wybierać aktywność, jaką chcą podjąć, w zgodzie z zasadami klasy. Jeżeli dziecko uda się do półki z kulturą, co może wybrać? Nam kultura kojarzy się z teatrem, literaturą lub malarstwem, czyli głównie ze sztuką. Te tematy również znajdziemy na półce. Oprócz reprodukcji obrazów lub historii teatru, zgodnie z tym, że w klasie Montessori kultura jest traktowana w sposób antropologiczny, w tym dziale znajdziemy informacje dotyczące życia ludzi w innych obszarach świata, wytworów ich kultury, np. historię masek czy szczoteczki do zębów. Jednocześnie dziecko uczy się nazw kontynentów i oceanów dzięki takim pomocom jak mapy puzzlowe. Podobne mapy służą do nauki państw. Później przedszkolaki mogą dopasowywać mieszkańców kontynentów do miejsca ich zamieszkania, charakterystyczne budowle do krajów, czy zwierzęta do stref klimatycznych. Częstą praktyką jest obchodzenie tygodni lub dni tematycznych, np. Dzień Wilka, Dzień Kropki czy Noc Bibliotek. Podczas takiego dnia lub tygodnia materiały na półkach, oprócz stałych elementów, dotyczą wybranej tematyki. Dzieci poznają np. wilki nie tylko od strony przyrodniczej, ale także malują je, czytają o nich, szukają wilków na obrazach itp. W miarę możliwości zapraszani są specjaliści z danej dziedziny lub dzieci wybierają się na wycieczkę do miejsca związanego z tematem. Jest to czas poznania zjawiska i doświadczenia go jak największą liczbą zmysłów. Sytuacja związana z epidemią COVID-19 ogranicza wyjazdy przedszkolaków do muzeów czy teatru. Dlatego nauczyciele i rodzice chętnie angażują się w przygotowywanie przedstawień dla dzieci. Dzieci z nauczycielem często biorą też udział w wydarzeniach online, takich jak wspólne oglądanie przedstawień teatralnych. Dzieci bardzo lubią taką formę wspólnego spędzania czasu z kolegami z grupy.

Celem Marii Montessori było stworzenie takiej pedagogiki, która wychowa nie tylko kompetentnych, ale także wrażliwych i odpowiedzialnych za siebie oraz innych dorosłych. Jak sama pisała: „Dziecko jest budowniczym człowieka. Każdego człowieka na tym świecie ukształtowało dziecko, którym kiedyś był”. O tym pamiętają także dziś nauczyciele i rodzice podążający za dzieckiem według zasad pedagogiki Marii Montessori.

ANNA NOWAK-LUDZIEJEWSKA

Nauczyciel Montessori, antropolog kultury. Od 2017 roku prowadzi własną działalność. Współpracowała z instytucjami kultury (m.in. Muzeum Pana Tadeusza we Wrocławiu) oraz ze szkołą i przedszkolem Montessori w Elblągu. Aktualnie jest to Szkoła Podstawowa Montessori w Kowalach. Prowadzi warsztaty Montessori dla dzieci w wieku 0–3 lat oraz w przedszkolu, w szkole podstawowej dla klas 1–3 i 4–6, a także dla dorosłych (rodziców, nauczycieli, pracowników kultury). Są to warsztaty oparte na pedagogice Marii Montessori, korzystające z założeń Rodzicielstwa Bliskości oraz stosujące Porozumienie Bez Przemocy (NVC) Marshalla Rosenberga.

Źródła cytatów użytych w tekście:

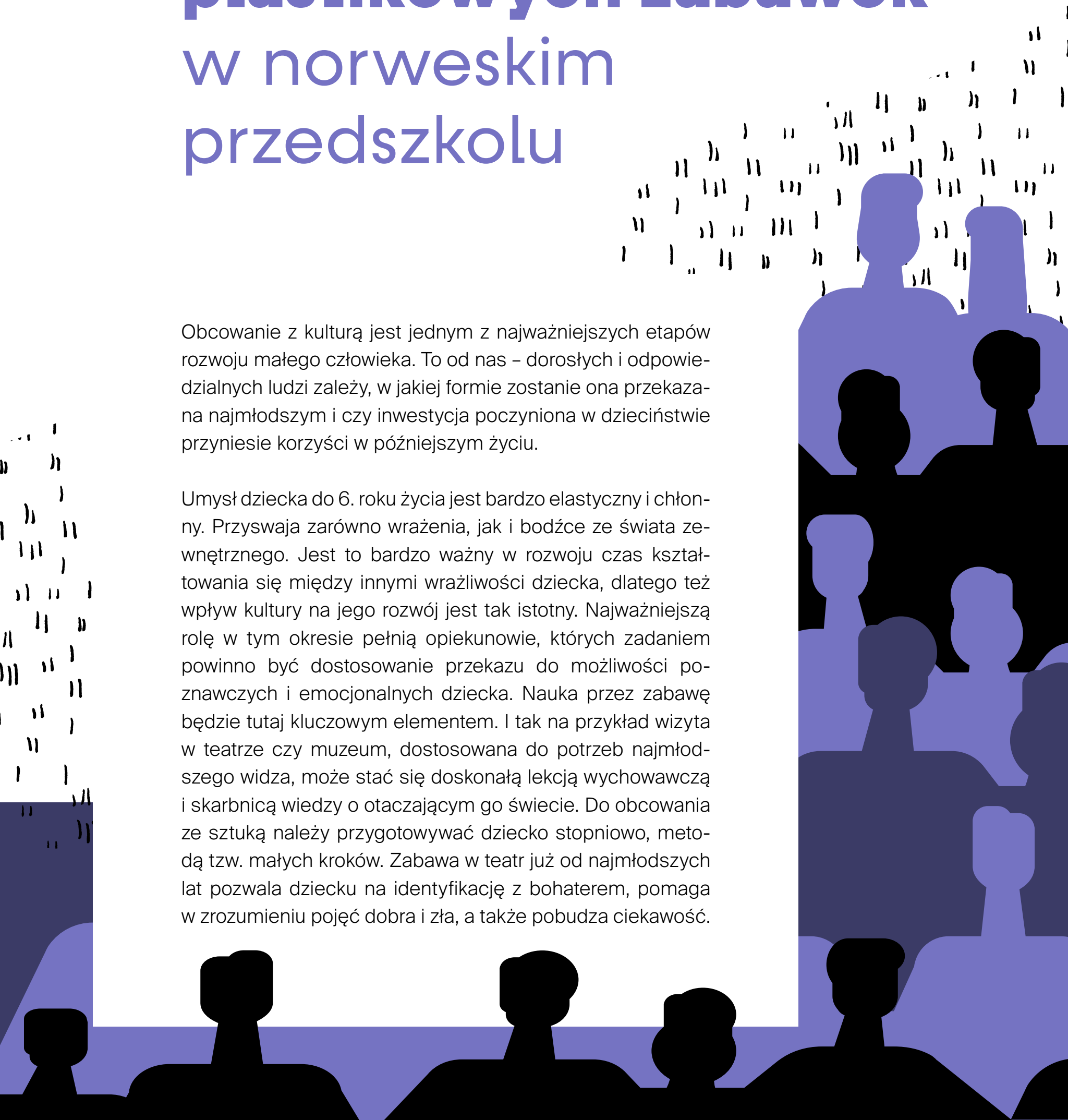
- Maria Montessori, *The Absorbent Mind*, Wilder Publications 2008
- <https://dziecisawazne.pl> dostęp: 16.11.2020

PATRYCJA MATUSIAK

Próżno szukać plastikowych zabawek w norweskim przedszkolu

Obcowanie z kulturą jest jednym z najważniejszych etapów rozwoju małego człowieka. To od nas – dorosłych i odpowiedzialnych ludzi zależy, w jakiej formie zostanie ona przekazana najmłodszemu i czy inwestycja poczyniona w dzieciństwie przyniesie korzyści w późniejszym życiu.

Umysł dziecka do 6. roku życia jest bardzo elastyczny i chłonny. Przyswaja zarówno wrażenia, jak i bodźce ze świata zewnętrznego. Jest to bardzo ważny w rozwoju czas kształtowania się między innymi wrażliwości dziecka, dlatego też wpływ kultury na jego rozwój jest tak istotny. Najważniejszą rolę w tym okresie pełnią opiekunowie, których zadaniem powinno być dostosowanie przekazu do możliwości poznawczych i emocjonalnych dziecka. Nauka przez zabawę będzie tutaj kluczowym elementem. I tak na przykład wizyta w teatrze czy muzeum, dostosowana do potrzeb najmłodszego widza, może stać się doskonałą lekcją wychowawczą i skarbnicą wiedzy o otaczającym go świecie. Do obcowania ze sztuką należy przygotowywać dziecko stopniowo, metodą tzw. małych kroków. Zabawa w teatr już od najmłodszych lat pozwala dziecku na identyfikację z bohaterem, pomaga w zrozumieniu pojęć dobra i zła, a także pobudza ciekawość.

The background features stylized, abstract shapes in shades of blue, purple, and pink. Several hands are depicted in a simplified, graphic style: a dark blue hand at the top left, a light blue hand at the top right, a black hand on the right side, and another black hand at the bottom right. There are also clusters of small, red, comma-like marks in the bottom left and middle right areas.

Dziecko wkracza w „świat magii”, który daje mu poczucie, że dzieje się coś wyjątkowego, że wszystko jest możliwe, pobudza ciekawość i zachęca do badania świata. Co za tym idzie – kształtuje jego charakter oraz wrażliwość. Bycie widzem dostarcza także ważnych przeżyć, pomaga w kształtowaniu wrażliwości estetycznej oraz rozwijaniu zainteresowań sztuką i muzyką.

Istotną kwestią jest edukowanie opiekunów/rodziców, by ci rozumieli, jak duże korzyści niesie za sobą aktywne uczestnictwo w kulturze, i jak ważny wpływ ma ona na rozwój. Wydawać by się mogło, że w obecnych czasach powszechnej cyfryzacji, kiedy rodzice wręczają już kilkumiesięcznemu dziecku smartfon z komputerową animacją, edukacja ta ma jeszcze większe znaczenie. Naszą rolą powinno być rozpowszechnianie wiedzy na temat korzyści wynikających z wpływu kultury na rozwój dziecka oraz jasny przekaz treści związanych z kulturą. Tylko tak możemy pomóc dzieciom w budowaniu wrażliwości, pobudzaniu kreatywności i umacnianiu otwartości. Czytanie z dzieckiem książki zamiast puszczenia audiobooka; zabieranie go do teatru w miejsce kolejnego wieczoru przed telewizorem; dając dziecku szansę na zdrowy i prawidłowy rozwój.

Sztuce, kulturze i kreatywności poświęcona jest znaczna część norweskiego ramowego planu nauczania dla przedszkoli. Zakłada on, że doświadczenia ze sztuki i kultury w przedszkolu stanowią podstawę przynależności, uczestnictwa i własnej twórczości. Możliwość zdobywania estetycznych doświadczeń musi zostać tak zorganizowana, aby umożliwić dzieciom rozwój oraz odkrywanie i pogłębianie wiedzy. Tym samym jednym z zadań przedszkola jest sprzyjanie kreatywności, pomaganie dzieciom w doświadczaniu i tworzeniu artystycznej i kulturowej ekspresji. Tematyka obejmuje takie formy wyrazu jak sztuki wizualne i rzemiosło, muzyka, taniec, dramat, język, literatura, film, architektura i projektowanie. Zadaniem pedagogów jest zapoznanie dzieci z różnymi ekspresjami artystycznymi i kulturowymi, które

odzwierciedlają zróżnicowane społeczeństwo i różne epoki. Dzięki bogatej ofercie muzeów, teatrów i bibliotek wychodzących naprzeciw potrzebom przedszkolaków, jesteśmy w stanie zapewnić im możliwość doświadczania kultury, której przekaz jest dostosowany do wieku, a co za tym idzie: jest jasny i zrozumiały. W wielu norweskich przedszkolach tworzy się sale tematyczne, takie jak wyposażony pokój kreatywny, pokój muzyczny, pokój teatru i bajek, pokój eksperymentów. Codziennością jest także zbieranie pudełek, opakowań, butelek, patyków, kamieni i wszystkiego, co może się przydać do tworzenia czegoś zupełnie nowego, na co dziecko ma ochotę. Potrzeby i zainteresowania dziecka stawiane są na pierwszym miejscu, a praca pedagoga przy tym musi być elastyczna i twórcza.

Podsumowując, bez kontaktu z kulturą dziecko nie byłoby w stanie w pełni zrozumieć otaczającej je rzeczywistości społecznej, a już na pewno zrozumienie to byłoby znacznie utrudnione. Myślę, że warto zakończyć te rozważania słowami Janusza Korczaka, które doskonale obrazują, jak duży wpływ ma kultura na rozwój małego człowieka: „Nie takie ważne, żeby człowiek dużo wiedział, ale żeby dobrze wiedział, nie żeby umiał na pamięć, a żeby rozumiał, nie żeby wszystko go troszkę obchodziło, a żeby go coś naprawdę zajmowało”.

PATRYCJA MATUSIAK

Pedagog specjalny i nauczyciel wychowania przedszkolnego, od prawie dziesięciu lat mieszka i pracuje w Norwegii. Obecnie w jednym z państwowych przedszkoli – Høvik barnehage – na terenie Bærum kommune, niedaleko Oslo. Odpowiedzialna m.in. za organizację pracy, tworzenie rocznych planów przedszkolnych oraz monitorowanie realizacji ramowego planu nauczania w starszej grupie wiekowej dzieci 3–6 lat.

MONIKA KRYSZTOFIŃSKA

Muzeum dla przedszkolaków

Ważną częścią Państwowego Muzeum Etnograficznego w Warszawie jest Muzeum dla Dzieci, które powstało w 2013 roku i od tego czasu na ulicę Kredytową 1 przychodzą głównie uczestnicy kultury w wieku od trzech do dwunastu lat. Opowiadając najmłodszym o muzeum, do którego przybyli, często pytam moich rozmówców, czy kojarzą laleczki matrioszki, bo Muzeum dla Dzieci ma nieco z tej ujmującej zabawki. W pewnym sensie jesteśmy muzeum w muzeum, do oferty edukacyjnej podchodzimy kompleksowo. Dział Edukacji od lat tworzy odrębną kolekcję edukacyjną, kreuje i buduje wystawy dla młodszych widzów, tworzy wydarzenia, wieloletnie projekty, promuje przedsięwzięcia, ale przede wszystkim pracuje bezpośrednio z naszą publicznością, której wyjątkową częścią są przedszkolaki.

Dzieci od najmłodszych lat ścierają się z wszechobecną technologią. Żyjemy w kulturze obrazkowej – zdajemy sobie sprawę z konsekwencji tej sytuacji. Zmieniają się potrzeby i percepcja naszej publiczności: dostrzegamy, że praca z dziećmi musi wyglądać dziś nieco inaczej niż dziesięć, czy piętnaście lat temu. Wychodzimy jednak z założenia, że sposobem na stworzenie jakościowo innej i jednocześnie przyjaznej przestrzeni jest realizowanie spotkań, w których wiodące aktywności opierają się na ruchu, czuciu, uważnej obserwacji czy słuchaniu. Implementujemy te założenia zarówno do programu edukacyjnego, jak i do koncepcji oraz scenografii wystaw dla dzieci.

W ofercie dla grup od 2018 roku dla przedszkolaków znajduje się około dziesięciu propozycji tematycznych, wśród których, ze względu na profil naszego Muzeum, największym zainteresowaniem cieszyły się tematy świąteczne: bożonarodzeniowe, wielkanocne i karnawałowe. Warsztatami, które chętnie wybierali opiekunowie grup przedszkolnych, były zajęcia „Wełna, len, jedwab” – opowieść o pochodzeniu i powstawaniu naturalnych materiałów, ich właściwościach czy barwieniu. Równie częstym wyborem były tematy „Źródła dźwięków, dźwięki źródeł” oraz „Hej, co słyszać? ”, których główna narracja wiodła wokół przyrody, umiejętności jej obserwacji, pomysłowości ludzkiej, by prowadzić naszych najmłodszych gości do poznawania instrumentów z całego świata – od bardzo starych fletów i rogów, przez afrykańskie zanzys i bębny, aż do współczesnych skrzypiec. W ostatnim czasie wprowadziliśmy również do zajęć elementy tańca, w czym pomagał nam globus interaktywny – ekran dotykowy z informacjami o różnych zjawiskach i przedmiotach z całego świata, który powstał w ramach dotacji Unii Europejskiej i Samorządu Województwa Mazowieckiego. Warsztatami, które przez wiele lat nie znikwały z naszej oferty, były „Zabawki naszych dziadków”. Ich przebieg opierał się na rozmowach i opowieściach o zabawkach (nie od dziś wiadomo, że dzieci są ekspertami w tym zakresie), o tym, jak się zmieniły, a przede wszystkim po prostu bawiliśmy się obiektami z naszej edukacyjnej kolekcji. W ruch poszły zatem konie na biegunach, drewniane pojazdy, gry i ruchome ptaszki, lalki w strojach ludowych i wiele, wiele innych zgromadzonych przez lata zabawek.

Podczas zajęć z przedszkolami często korzystamy z kolekcji edukacyjnej. Konteksty wokół obiektów uzupełniamy, uruchamiając pozostałe zmysły. Do tej pory najlepiej sprawdzili się u nas:

- 🌿 zgadywanki zapachowe do zajęć dotyczących przyrody – dzieci zgadują, jaki zapach czują;
- 🌀 działania wokół dźwięków – odgadywanie źródeł dźwięków, nazywanie ich, naśladowanie; zabawy ruchowe z dźwiękami, np.: dzieci przemieszczają się w wyznaczone miejsca, w zależności od kategorii, którą przypiszą danym dźwiękom; nauka podstawowych ruchów w jakimś tańcu;
- 🌱 zabawy związane ze zmysłem dotyku – odgadywanie przedmiotów po ich kształtach, działania warsztatowe skupione na dotykaniu (tworzenie sensorycznych bransoletek);

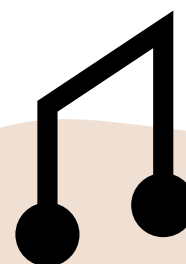

Poza programem przeznaczonym dla grup, tworzymy również wydarzenia dla gości indywidualnych. Ze względu na profil Państwowego Muzeum Etnograficznego, podobnie jak przy lekcjach, bardzo dużą popularnością cieszą się wszelkie zajęcia związane z tradycją i świętami. Co roku organizujemy „przepływowe warsztaty” bożonarodzeniowe i wielkanocne – nasi goście wędrują wówczas pomiędzy stolikami tworząc kolejne ozdoby. Spotkania te kierujemy między innymi do dzieci w wieku od 3 do 6 lat. Staramy się, by do każdej wystawy powstawały wydarzenia skierowane do dzieci w wieku przedszkolnym. Część z nich realizowaliśmy również w trybie online.

Bez względu na to, w jakim formacie tworzymy zajęcia, dla grup czy dla gości zapisujących się pojedynczo, zawsze myślimy o tym, by najmłodszy czuł się u nas dobrze. Skupiamy się zatem na stworzeniu bezpiecznych warunków i budowaniu przyjaznej atmosfery. Słuchamy, rozumiemy, nie oceniamy, nie spieszymy się i poświęcamy maksymalnie dużo uwagi dzieciom. Chcemy, by muzeum było dla przedszkolaków miejscem pełnym niezwykłych skarbów, które mogą pobudzać wyobraźnię, inspirować i rozwijać.

MONIKA KRYSZTOFIŃSKA

Muzealniczka, realizatorka projektów, edukatorka, kulturoznawczyni. Pracę w muzeum rozpoczęła we wrocławskim Pawilonie Czterech Kopuł. Dziś działa dla Działu Edukacji Państwowego Muzeum Etnograficznego, inicjując, projektując, koordynując i realizując wydarzenia edukacyjne. Ma doświadczenie pracy bezpośredniej z odbiorcami w każdym wieku i budowaniu przestrzeni kierowanej do młodszych odbiorców. Realizowała przedsięwzięcia kulturalne i projekty w ramach Fundacji Płynne Muzeum, której jest pomysłodawczynią i założycielką. Obecnie jej uwaga skierowana jest na instytucjonalne praktyki troski o klimat. Zainteresowana wszystkim, co robią i myślą ludzie.

KINGA ŁASKA

W muzeum można się wybrudzić!

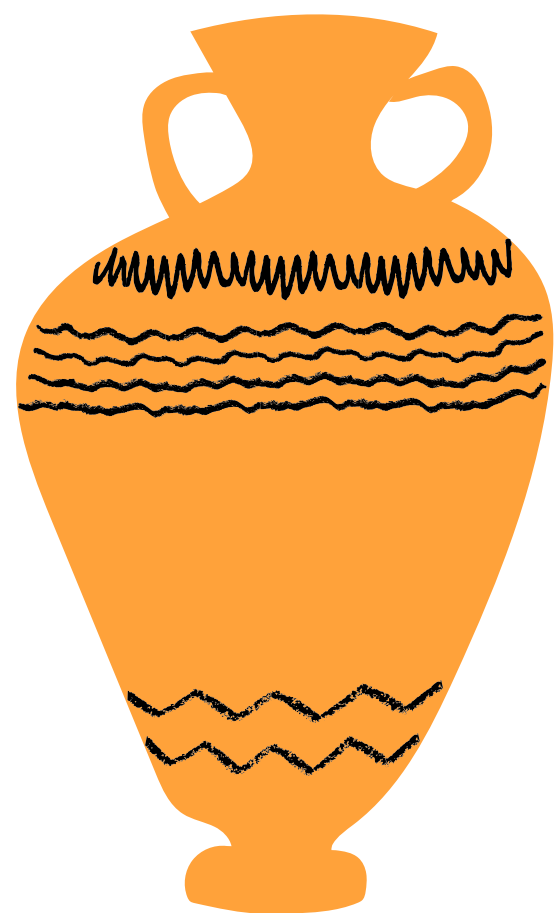
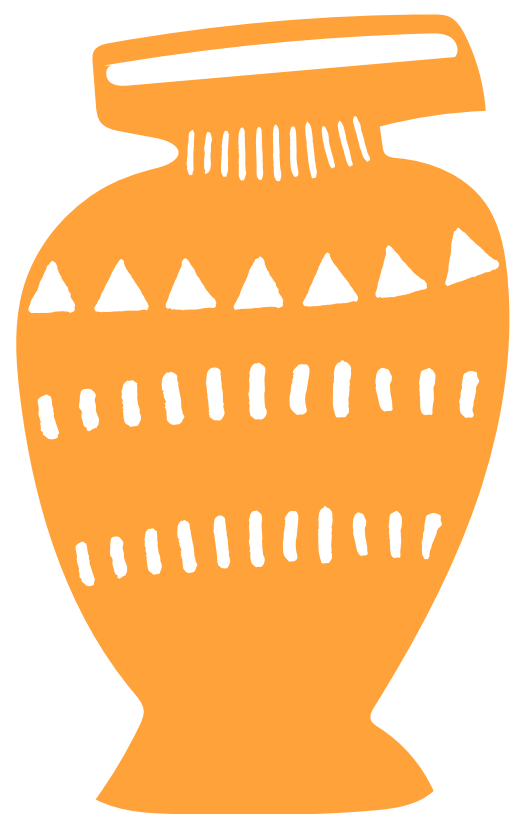
Warsztaty artystyczne dla dzieci przedszkolnych w Muzeum Pana Tadeusza

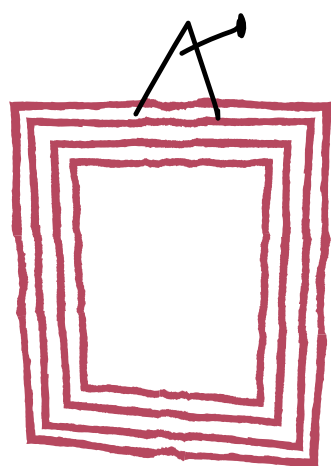
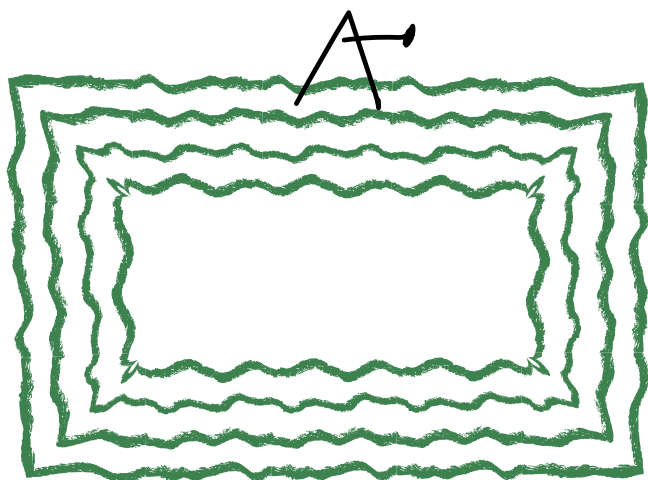
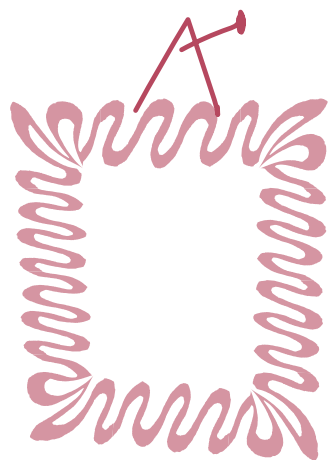
Warsztaty artystyczne w Muzeum Pana Tadeusza we wrześniu 2016 roku weszły na stałe do oferty skierowanej do grup szkolnych i przedszkolnych. Dlaczego w ogóle pojawiły się takie zajęcia? Kto z nich korzysta i jak często? Muzeum, którego najważniejszym eksponatem jest rękopis epopei narodowej, nie było często wybieranym miejscem odwiedzin przez grupy przedszkolne. Temat wydaje się zbyt trudny i niedostępny dla przeciętnego 3–6-latka. Jak więc zachęcić tę niedostępną dla nas grupę odbiorców?

Postawiliśmy na interaktywne i artystyczne działania, na naukę poprzez zabawę, doświadczenie i sztukę. Inspiracji do opracowania oferty z warsztatami artystycznymi jest mnóstwo. Punktem wyjścia jest oczywiście wystawa, na której można zobaczyć m.in. jak żyli bohaterowie „Pana Tadeusza”, jak się ubierali, jakie mieli tradycje, jak ucztowali. A może by samemu spróbować stworzyć tak wymyślne i fikuśnie zdobione filiżanki? W ten sposób z opowieści o obyczajach przechodzimy do zajęć ceramicznych. Z kolei przy opisywaniu rękopisu uwagę zwracają kartki, na jakich jest zapisany. Pożółkłe, delikatne, cienkie jak bibułka. A jak kiedyś powstawał papier? Tego dowiadujemy się na warsztatach, podczas których dzieci same czerpią na sicie własne arkusze papieru, przy okazji ucząc się, jak można wykorzystać na nowo stare, zapisane w domu kartki papieru. Druga część ekspozycji stałej w naszym muzeum opowiada bardzo trudną, bo najnowszą historię Polski przez pryzmat biografii dwóch postaci – Jana Nowaka-Jeziorańskiego i Władysława Bartoszewskiego, których zbiory na niej prezentujemy. To właśnie w gabinecie Jana i Jadwigi Nowak-Jeziorańskich można obejrzeć zdjęcia autorstwa żony słynnego Kuriera z Warszawy. Wprowadziliśmy więc do oferty zajęcia fotograficzne dla najmłodszych. Znaleźliśmy idealnie nadającą się do tego technikę, która pozwala przeprowadzić warsztaty bez użycia ciemni, jest nią cyjanotypia, dająca odbitki w pięknym odcieniu błękitu.

Na początku stworzenie warsztatowej infrastruktury stanowiło nie lada wyzwanie. Potrzebne były sita i kadzie do czerpania papieru, czajniki, dłuta i szereg innych niezbędnych narzędzi do warsztatów z grafiki, ceramiki czy fotografii – nabywaliśmy z czasem, powoli dochodziły nowe materiały i sprzęty. Nasze zaplecze stawało się coraz bardziej profesjonalne. Dotyczy to również osób prowadzących ten rodzaj zajęć. Wyspecjalizowaną kadrę stanowią studenci oraz absolwenci Akademii Sztuk Pięknych, którzy podpowiadają, doradzają i wychodzą z inicjatywą, co można by jeszcze zmienić i ulepszyć. Dochodzą nowe pomysły na warsztaty, oferta się poszerza. Głównie dlatego, że zajęcia, które stawiają na aktywny udział odbiorców, a nie tylko bierne słuchanie, cieszą się dużym zainteresowaniem, szczególnie wśród grup przedszkolnych. Nauczyciele wychowania przedszkolnego poszukują dla swoich podopiecznych aktywności związanych z kulturą, które będą interesujące, będą brać pod uwagę rozwój dziecka i których nie zrobią sami w przedszkolu. Często są to brudzące zajęcia (fartuszki bardzo się przydają), na co nie można sobie pozwolić w placówkach wychowawczych. Okazuje się, że muzeum to fajne miejsce, w którym usmarowane gliną dłonie czy pochłapanie farbą nie stanowi problemu.

Dzięki takim aktywnościom zadanie które wydawało nam się niemożliwe do zrealizowania, stało się rzeczywistością. Muzeum Pana Tadeusza zaczęły odwiedzać również przedszkolaki, z którymi mamy nadzieję spotkać się ponownie jak najszybciej.

Warsztaty, na które można przyjść z dziećmi przedszkolnymi do Muzeum Pana Tadeusza:

ŚWIATŁEM MALOWANE

Czy można robić zdjęcia bez użycia aparatu fotograficznego? „Światłoczuły” – co to znaczy? Czy można rysować światłem? Jest to przygoda z fotografią. Na zajęciach wykonujemy fotogramy i sprawdzamy, jak wygląda świat w błękitnych barwach. Podczas warsztatów uczestnicy zwiedzają fragment ekspozycji. Dostępne również w formie warsztatów wyjazdowych.

KOLOROWY ŚWIAT GRAFIKI

Dzieci zapoznają się z monotypią – wyjątkową techniką graficzną, która łączy w sobie malarstwo i rysunek. Jej cechą charakterystyczną jest to, że pozwala na uzyskanie tylko jednej odbitki, a efekty zaskakują nawet najbardziej doświadczonych artystów. Dostępne również w formie warsztatów wyjazdowych.

MALI GARNCARZE. WARSZTATY CERAMICZNE

Dzieci najlepiej uczą się poprzez działanie. Z myślą o naszych najmłodszych muzealnych gościach przygotowaliśmy zajęcia, podczas których przedszkolaki rozwijają swoje zdolności manualne i twórczego myślenia. Dzięki własnej aktywności i kontaktowi z plastycznym materiałem, jakim jest glina, poszerzają wrażliwość artystyczną. Podczas warsztatów uczestnicy wykonają gliniane naczynia według własnego pomysłu.

KINGA ŁASKA

Adiunkt w Dziale Edukacji Muzeum Pana Tadeusza, artystka plastyk i edukatorka muzealna. Odpowiada za wszelkie zajęcia inspirujące do twórczego działania, w tym Sobotnie warsztaty rodzinne, które przybliżają tajniki różnych technik artystycznych oraz warsztaty fotograficzne dla dorosłych pt. „Światłoczułe”. To z jej inicjatywy w ofercie pojawiły się artystyczne warsztaty dla szkół i przedszkoli.

The background features a collage of abstract elements: a light blue circle with a pattern of small blue dashes in the top left; a solid light orange shape on the left; a solid light blue shape on the right; a solid purple shape at the bottom; a pattern of red wavy lines on the right; a pattern of red wavy lines on the bottom left; and a pattern of small black dashes on the bottom right.

#muzealniaki pokazują,
że w muzeach i galeriach
sztuki jest miejsce dla
rodziców z dziećmi

#muzealniaki zachęcają
do wspólnego poznawania
kultury i sztuki

#muzealniaki to dzieci
w każdym wieku:
niemowlaki, przedszkolaki
i uczniowie

#muzealniaki tworzą
modę na muzea!

Jak przystąpić do akcji #muzealniaki?

- 🌀 Po prostu przyjdź z dzieckiem do dowolnego muzeum lub galerii sztuki.
- 🌀 Zrób zdjęcie z wizyty, dodaj je na swój profil w serwisie Facebook lub Instagram i otaguj #muzealniaki.
- 🌀 Oznacz muzeum czy galerię sztuki, w której zdjęcie zostało zrobione np. #muzeumpanatadeusza.
- 🌀 Pokaż innym rodzicom, jak dobrze się bawiliście. Zachęć znajomych do podjęcia wyzwania!

Jak sprawić, by muzeum nie było tylko dla dużych?

- 🌀 Zaproście rodziców z dziećmi. Muzeum lub galeria sztuki nie są oczywistym celem wspólnych spacerów, nie wszyscy rodzice wiedzą, że mogą wraz z dzieckiem korzystać, bywać i oglądać.
- 🌀 Bądźcie otwarci na indywidualne potrzeby małego odbiorcy z uwzględnieniem specyfiki zbiorów i instytucji.
- 🌀 Informujcie w sposób czytelny o zasadach, ale także o ograniczeniach panujących w muzeum lub galerii sztuki.
- 🌀 Dawajcie rodzicom rady, które pomogą w sposób wartościowy dla wszystkich członków rodziny oglądać ekspozycję.
- 🌀 Umieśćcie w widocznym miejscu informacje o akcji #muzealniaki.

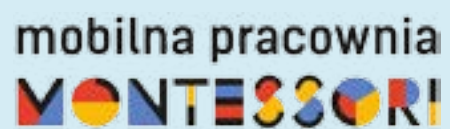
**WIĘCEJ INFORMACJI ZNAJDZIESZ
NA NASZEJ STRONIE.**

ORGANIZATOR

MUZEUM
PANA
TADEUSZA
OSSOLINEUM

PARTNER

Muzeum Pana Tadeusza

Zakład Narodowy im. Ossolińskich

Kamienica Pod Żółtym Słońcem

Rynek 6, 50-106 Wrocław

www.muzeumpanatadeusza.pl

**Ministerstwo
Kultury
i Dziedzictwa
Narodowego.**

Projekt **#muzealniaki. Szkolenie dla kadr instytucji kultury.**

Przedszkolaki dofinansowano ze środków Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego pochodzących z Funduszu Promocji Kultury.